

Oksana Penkova
*Doctor of Economic Sciences, Full Professor,
Head of the Department of Marketing
Uman National University of Horticulture*

Пенькова О.Г.
*д.е.н., професор, завідувач кафедри маркетингу
Уманського національного університету садівництва*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-295-1-86>

**USE OF PROBLEM-BASED TEACHING METHODS
FOR STUDENTS OF ECONOMIC SPECIALTIES
AS A BASIS FOR THE DEVELOPMENT OF DUAL EDUCATION**

**ВИКОРИСТАННЯ ПРОБЛЕМНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ
СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ
ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ**

Повномасштабне військова агресія РФ проти України спричинила значний вплив на всі сфери життя українського суспільства, в тому числі й на сферу вищої освіти. Вимушене дистанційне навчання, в синхронному та асинхронному режимах, тривалі блекаути, спричинені масованими ударами по енергосистемі країни, змушують освітян активно переглядати традиційні методи навчання для збереження якості освітнього процесу в цих складних умовах.

За цих обставин зростає роль активних й інтерактивних методів навчання, розширення практики використання дуальних форм освіти. Складність застосування останніх з перелічених форм освіти для здобувачів економічних спеціальностей в умовах війни обумовлена трансформацією ринку праці, а саме закриттям або релаксацією значної кількості суб'єктів бізнесу, наявністю надлишкової пропозиції висококваліфікованої робочої сили зі стажем практичної роботи за фахом, яким роботодавці найчастіше й надають перевагу.

Водночас особливістю дистанційного навчання є те, що використовувані методи освітньої діяльності спрямовують студентів не на пошук готового матеріалу, а на організацію власної діяльності, що здійснюється за допомогою методів роботи з пошуковими системами, дистанційного мозкового штурму, методів проведення дистанційних дослідних робіт та колективних освітніх проєктів, методів участі в дистанційних конференціях, способів створення інтерактивних вебсторінок, мережових творчих робіт, порівняльного аналізу інформації в веб-середовищі тощо [1, с. 261].

Активне навчання являє собою таку організацію та ведення навчального процесу, яка спрямована на всебічну активізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів за допомогою широкого, бажано комплексного, використання як педагогічних (дидактичних), так і організаційно-управлінських засобів [2, с. 17]. Вибираючи метод навчання, викладач враховує час, відведений на вивчення даної теми, а також значимість навчального матеріалу для подальшої професійної або навчальної діяльності студента. Технологія активного навчання передбачає використання активних методів навчання (метод проєктів, моделювання професійних ситуацій, рольові та ділові ігри, проведення «круглих столів» тощо), орієнтованих на особистість студента, на його активну участь у саморозвитку, отримання якісних знань, професійних умінь, творче рішення конкретних проблем.

В основі методу проектів лежить розвиток пізнавальних, творчих навичок студентів і критичного мислення, уміння самостійно конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі. Метод проблемного навчання дозволяє розглядати складні пізнавальні завдання, вирішення яких становить суттєвий практичний чи теоретичний інтерес. У процесі проблемного навчання увага студентів фокусується на важливих проблемах, які стимулюють пізнавальну активність, сприяють розвитку умінь та навичок у вирішенні цих проблем [3, с. 306].

Тадеуш О.М. пропонує розгорнуту типологію навчальних проектів та виділяє за видом розв'язання проблеми такі їх різновиди [4, с. 143-144]:

– дослідницькі проекти – домінуючою діяльністю є дослідницька, мають структуру, наближену до наукового дослідження, передбачають актуальність і формулювання проблеми дослідження, його предмета і об'єкта, розробку плану, шляхів вирішення, чітко визначені цілі, вибір методології і висунення гіпотез, застосування відповідних методів дослідження і джерел інформації, обробку і систематизацію та обговорення, одержаних результатів (тези, стаття, доповіді на наукові конференції, есе, аналітичні роботи, вивчення та узагальнення перспективного педагогічного досвіду, виконання дипломних робіт);

– творчі проекти не передбачають детально проробленої структури спільної діяльності, а лише домовленість про результати, які плануються та форму представлення. Це може бути твір, фільм, газета, відеофільм, свята, гра, експедиція та інші. Оформлення результатів творчого проекту вимагає оформлення у вигляді сценарію відеофільму, плану твору, статті, репортажу, програми свята, дизайну, рубрик газети, альбому;

– рольові проекти – це проекти у яких структура, як і у творчих, залишається відкритою до завершення роботи. Характер і зміст проекту визначається відповідно ролей учасників (літературні персонажі, вигадані герої). Ступінь творчості в цих проектах дуже висока і переважає рольова гра. Результати цих проектів намічаються на початку виконання або вимальовуються лише в кінці;

– інформаційні проекти спрямовані на збір, узагальнення та аналіз інформації про явище або об'єкт. Структура проекту включає: а) актуальність, мету, джерела інформації; б) обробку інформації (аналіз, узагальнення, зіставлення, висновки); в) результат (стаття, реферат, доповідь, відео і ін.); г) презентацію (публікація, обговорення в телеконференції і т.д.);

– ознайомчо-орієнтовні проекти – вид інформаційних проектів, що інтегруються в дослідницькі проекти і є їх органічною частиною (модулем). Проводяться з метою інформаційного пошуку та аналізу. Структура подібна до предметно-дослідницької проекту, визначається: предмет інформаційного пошуку, поетапність пошуку з позначенням проміжних результатів; проводиться аналіз зібраних фактів, формуються загальні висновки; пошук інформації з визначених напрямків, аналіз нових фактів, узагальнення, висновки; загальний висновок, оформлення результатів (обговорення, презентація, зовнішня оцінка);

– практично-орієнтовані проекти – передбачають, що результат діяльності їх учасників визначається на самому початку і зорієнтований на соціальні інтереси учасників. Проект передбачає чітко-визначену структуру, сценарій діяльності учасників з визначенням їх функцій, участь кожного учасника в оформленні кінцевого продукту. У даному проекті важлива організація координаційної роботи та її поетапне обговорення; коректування зусиль як спільних, так й індивідуальних; організація одержаних результатів і впровадження їх в практику.

Вирішення ключового завдання – забезпечення конкурентоспроможності випускників закладів вищої освіти на ринку праці вимагає імплементації в навчальні програми фахових економічних дисциплін в якості практичних завдань всіх типів

вищеперелічених проектних завдань. При цьому зміст конкретних проектних завдань обов'язково повинен бути узгоджений зі стейкхолдерами-потенційними роботодавцями. Це дозволить не лише підвищити інтерес студентів до навчання, усвідомити практичні аспекти роботи за обраним фахом, і й зацікавити стейкхолдерів-роботодівців у залученні до складу своїх працівників найбільш здібних і креативних студентів.

Література:

1. Хоруженко Т.А. Теоретико-методичні основи організації занять з методики навчання технологій в умовах дистанційного навчання. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки.* 2022. Вип. 3(1). С. 259-266.
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. Київ : Академвидав, 2004. 320 с.
3. Павленко Л.В., Павленко М.П. Використання дистанційних технологій навчання в сучасних умовах. *Педагогічні науки: теорія та практика.* 2021. № 4. С. 303-312.
4. Тадеуш О.М. Метод проектів як форма продуктивного навчання студентів. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 16 : Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики.* 2017. Вип. 29. С. 142-146.